

Aiesopimus Mikkelin seudun liikennejärjestelmän kehittämisestä

Päivitys vuosille 2022–2025

1 SOPIJAOSAPUOLET

Tämä aiesopimus on tehty seuraavien osapuolten välille:

- Mikkelin kaupunki
- Juvan kunta
- Kangasniemen kunta
- Hirvensalmen kunta
- Mäntyharjun kunta
- Pertunmaan kunta
- Puumalan kunta
- Etelä-Savon maakuntaliitto
- Pohjois-Savon ELY-keskus
- Etelä-Savon ELY-keskus
- Miksei Oy

2 SOPIMUKSEN TAUSTA JA TAVOITTEET

Tämä aiesopimus on sopijaosapuolten yhteinen näkemys Mikkelin seudun liikennejärjestelmän kehittämisestä sekä lähivuosina toteutettavista ja edistettävistä toimenpiteistä. Vuonna 2011 valmistuneen Mikkelin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman ohella tämän aiesopimuksen keskeisenä lähtökohtana ovat vuonna 2015 hyväksytty Itä-Suomen liikennestrategia, jonka päivittäminen on käynnistetty syksyllä 2021. Maaliskuussa 2021 on hyväksytty Etelä-Savon maakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma, jonka toimeenpanossa seudullinen liikennejärjestelmätyö on keskeisessä roolissa. Taustalla on myös ensimmäistä kertaa laadittu valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma, Liikenne12.

Viimeisimmissä alueellisissa strategisissa suunnitelmissa on nostettu esiin ns. kumppanuusajattelu. Sitä tulee jatkossa soveltaa vahvasti myös Mikkelin seudulla, vaikka seutu ei kuulukaan MAL-sopimusmenettelyyn. Yhtenä esimerkkinä kumppanuusajattelusta on syksyllä 2021 käynnistetty laaja, koko viitoskäytävän kattava aluekehityshanke, jossa myös Mikkelin seutu on tiiviisti mukana.

Sopimus on jatkoa vuosille 2017–2019 ajoitetulle aiesopimukselle, jonka toteuttamista on koordinoitunut säännöllisesti kokoontuva Mikkelin seudun liikennejärjestelmätyöryhmä. Sopimus on toteutunut suhteellisen hyvin. Aiesopimuskauden käyttäjäryhmäkohtaisia teemavuosia ja painotuksia on noudatettu. Kaikkia kolmea toimenpidekokonaisuutta on edistetty ja suunnitellut hankkeet ovat toteutuneet hyvin.

Sopimuksen laadinnan yhteydessä on varmistettu, että Mikkelin seudun liikennejärjestelmätyö liittyy tiiviisti koko Itä-Suomen liikennejärjestelmän kehittämiseen ja vastaa sekä valtakunnallisiin että alueellisiin kehittämistavoitteisiin.

Tällä aiesopimuskaudella painotetaan erityisesti seuraavassa listassa vahvennetusti esitetyt Itä-Suomen liikennestrategian tavoitteita:

Elinkeinoelämän kuljetukset

- Raakamaidon päivittäinen keräilyketju on toimintavarma
- Energiatuotannon biopolttoaine- ja turvekuljetukset ovat täsmällisiä
- **Metsäteollisuuden puukuljetusketju turvaa häiriöttömän tuotannon**
- Käytössä on useampia kustannustehokkaita kuljetusvaihtoehtoja
- **Logistiikkayhteistyö tukee tehokkuutta ja synergiaetujen saavuttamista**
- Pitkämatkan kuljetusten matka-aika on ennakoitavissa
- **Toimivat ja nopeat tietoliikenneyhteydet tukevat yritystoimintaa**

Ihmisten liikkuminen

- **Arjen matkoja varten on käytettävissä liikkumista helpottavia palveluita sekä taajamissa että haja-asutusalueilla**
- **Kävely ja pyöräily taajamissa on helppoa ja turvallista**
- Päivittäiset matkat on mahdollista tehdä joukkoliikenteellä kaupunkiseuduilla sekä suurimpien taajamien ja keskuskaupunkien välillä
- **Ikääntyneille on kotona asumisen mahdollistavat liikkumis- ja kuljetuspalvelut**
- Henkilöautomatkat maakuntakeskusten välillä ja rajanylityspaikoille ovat ennakoitavia, sujuvia ja nopeita
- Pitkänmatkan joukkoliikenteessä vuorotarjonta paranee, matka-aika lyhenee ja hinnat ovat kohtuullisia
- **Liikkumisen ajantasainen informaatio on helposti ja mobiilisti saatavissa**
- **Matkojen ostaminen on helppoa ja ”liput” ovat yhteiskäyttöisiä**
- Matkaketjun solmupisteissä kulkutavan vaihtaminen ja liityntä sujuvaa

3 TOIMENPITEET

Aiesopimus sisältää keskeisimmät, sopimusosapuolten toteuttamisvastuulla olevat liikennejärjestelmän kehittämistoimenpiteet vuosina 2022–2025. Sopijaosapuolet sitoutuvat toimivaltansa ja käytettävissään olevien resurssien puitteissa edistämään hankkeiden ja toimenpiteiden toteutumista. Kunkin toimenpiteen vastuorganisaatiosta, rahoitusjaosta ja ohjauksesta sovitaan erikseen tarkemman ohjelmoinnin yhteydessä. Toimenpiteiden toteuttamiseen voidaan hakea erilaisia valtakunnallisia ja maakunnallisia avustuksia (mm. Traficomina valtionavustukset ja EAKR), joiden hyödyntämistä tarkastellaan erillisessä seudullisessa liikennejärjestelmän rahoitustyöryhmässä. Toimenpiteet ohjelmoidaan ja viedään sopijapuolten päätöksentekoon osana jatkuvaa liikennejärjestelmätyötä. Yhden organisaation vastuulla tai päätäntävällässä olevia toimenpiteitä ei ole otettu mukaan tähän sopimukseen. Sopimuksessa eivät ole mukana myöskään seudun kannalta tärkeät valtakunnallista päätöksentekoa tai erillisrahoitusta edellyttävät toimenpiteet. Näitä ovat esimerkiksi junaliikenteen vuorotarjonta tai isot infrahankkeet. Toimenpiteiden toteuttamiseen voi osallistua myös sopimuksessa mainitsemattomia osapuolia.

Yhtenä keskeisenä toimenpiteenä on Mikkelin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman päivittäminen. Seudulla tarvitaan ajantasainen yhteenvetotieto liikennejärjestelmän tilasta, tavoitteista ja yhteisesti linjattu suunnitelma liikenteen kehittämiseksi. Suunnitelman yhteydessä on syytä tarkastella myös maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittämisen seudullinen yhteensovittaminen. Suunnitelman päivittäminen on alustavasti ajoitettu vuodelle 2024 ja suunnitelma ohjelmoidaan vuonna 2023. Tämän aiesopimuskauden loppuvuosien toimenpiteet tarkennetaan suunnitelman pohjalta.

Aiesopimuskaudella toteutettavat toimenpiteet on ryhmitelty seuraaviin toimenpidekokonaisuuksiin:

1. Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen
2. Sujuvat matkaketjut
3. Logistiikan kehittäminen
4. Tietoliikenne ja digitaalisuus

Toimenpidetaulukot:

Mikkelin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laatiminen

Toimenpide	Vastuuta-ho	Ajoitus	Kustannusarvio
Liikennejärjestelmäsuunnitelman ohjelmointi	Lj-työryhmä	2023	- €
Liikennejärjestelmäsuunnitelman laadinta	Lj-työryhmä	2024	70 000 €

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen

Toimenpide	Vastuuta-ho	Ajoitus	Kustannusarvio
Edistämishojelman laadinta	Kunnat, POS-ELY	2023	60 000 € (valtionavustusmahdollisuus)
Kävelyn ja pyöräilyn investointihankkeet (tarkentuvat edistämishojelmassa)	Kunnat, POS-ELY	2024	
Pyörämatkailun kehittämistoimenpiteet (tarkentuvat edistämishojelmassa)	Lj-työryhmä	2022-	
Keskeisten taajamien liikenneympäristöjen kehittämissuunnitelmat (tarkentuvat viimeistään ljs:ssa)	Litutyöryhmät	2024-	
Kävelyn ja pyöräilyn aktivointitoimenpiteiden toteuttaminen jokaisessa kunnassa	Lj-työryhmä	2023-	50 000 € (valtionavustusmahdollisuus)

Sujuvat matkaketjut

Toimenpide	Vastuuta-ho	Ajoitus	Kustannusarvio
Mikkelin matkakeskuksen sähköisen informaation toteuttaminen	Mikkeli, POS-ELY	2022-2023	
Uusien liikennepalveluiden toteuttaminen Kangasniemen keskustasta valtatie 4 runkoliikenteeseen sekä Puumalasta Etelä-karjalaan	POS-ELY, Kangasniemi	2023-	
Työmatkaliikenteen palveluiden kehittäminen Juvan ja Mikkelin välillä ja laajentaminen jatkossa muille pendelöintiyhteysväleille	POS-ELY, kunnat		
Kestävän matkailuliikenteen ja matkaketjujen palvelutason jatkuva kehittäminen	Miksei, lj-työryhmä	2022-	
Tapahtumalippujärjestelmän käyttöönotto (tapahtuma- ja joukkoliikennelippu samassa yhteydessä)	Mikkelin kaupunki	2022	
Joukkoliikenteen solmupisteiden ja pääpysäkkien kehittämistoimenpiteet	kunnat, POSELY	2022-	
Julkisesti hankittujen henkilökuljetusten suunnittelu- ja hankintayhteistyön tarveselvitys ja kokonaissuunnitelman ohjelmointi	Lj-työryhmä	2022	10 000 €
Kuntien ja hyvinvointialueen henkilökuljetusten kokonaissuunnitelman laadinta	kunnat, (Hyvinvointialue?)	2023	60 000 €

Logistiikan kehittäminen

Toimenpide	Vastuuta-ho	Ajoitus	Kustannusarvio
Logistiikka-alueiden yhteiskehittäminen ja -markkinointi	Miksei Oy	2022	
Liikenteen palvelualueiden tarveselvitys (lepo- ja taukopaikat, logistiikkatoiminnot, lataus- ja tankkauspaikat)	ELY-keskus, kunnat	2023	Osana viitoskäytävän aluekehityshanketta
Puutavaran kuormaus- ja välivarastoalueiden edistäminen kaavoituksen ja liikennejärjestelmän kehittämisen keinoin	ELY-keskus, kunnat	2022-	
Saimaan satamien kehittämisselvitys suuremman aluskoon hyödyntämiseksi	Liitto	2023	

Tietoliikenne ja digitaalisuus

Toimenpide	Vastuuta-ho	Ajoitus	Kustannusarvio
Älyliikenteen pilotointihanke seudulla	Miksei	2024	
Selvitys liikkumistarpeen minimoimiseksi ja monipaikkaisuuden hyödyntämiseksi seudulla (tietoliikennevaatimukset)	Etelä-Savon liitto	2023	

Toimenpidekokonaisuuksien kuvaukset:

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen

Edistämistoimenpiteet tarkennetaan laatimalla seudullinen kävelyn ja pyöräilyn edistämisohjelma, joka viedään kaikkien kuntien päätöksentekoon. Ohjelma toimii edistämistyön strategisena pohjana, joka on edellytys mm. valtion investointiavustuksille. Yhdeksi edistämishankkeen painopisteeksi nostetaan pyörämatkailu.

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen liitetään kiinteäksi osaksi liikenneturvallisuustyötä ja -suunnittelua ja sen yhteydessä varmistetaan myös esteettömyysnäkökulmien huomioon ottaminen. Liikkumisen ohjaus ja kestävien kulkumuotojen edistämistoimenpiteet ovat myös keskeinen osa kävelyn ja pyöräilyn edistämistä.

Sujuvat matkaketjut

Sujuvat matkaketjut ovat edellytys sekä seudun sisäisen että ulkoisen saavutettavuuden parantamiselle. Joukkoliikenteen hankintoja tehdään Pohjois-Savon ELY-keskuksen kuntien kanssa yhteistyössä laatiman palvelutasoselvityksen pohjalta. Joukkoliikenneinformaatiota ja -tuotteita kehitetään jatkuvasti. Tällä aiesopimuskaudella jatketaan matkailuliikenteen ja työmatkaliikenteen palveluiden parantamista ja otetaan käyttöön tapahtumalippujärjestelmä. Lisäksi panostetaan solmupisteiden palvelutason parantamiseen ja julkisesti hankittujen henkilökuljetusten tehostamiseen, jossa Hyvinvointialueella tulee jatkossa olemaan keskeinen rooli. Kestäviä matkaketjuja tuodaan esiin myös liikkumisen ohjauksen keinoin.

Logistiikan kehittäminen

Logistiikan kehittämisessä jatketaan Vt 5:n varren logistiikka-alueiden yhteismarkkinointia ja profiloointia ja laajennetaan tarkastelua myös seudun muihin logistiikka-alueisiin. Alueita tarkastellaan laajemmin muidenkin liikenteen palveluiden näkökulmasta (mm. lataus- ja tankkauspaikat). Tarkastelut liitetään tiiviisti käynnissä olevaan viitoskäytävän aluekehitys-

hankkeeseen. Metsäteollisuuden puukuljetusketjujen toimintavarmuutta parannetaan lisäämällä välivarastointialueita. Saimaan kanavan kehittämishankkeen mahdollistamaa vesikuljetusten potentiaalin hyödyntämistä parannetaan selvittämällä satamien kehittämistarpeet. Lähtökohtaisesti tavoitteena on Saimaan satamien yhteishanke.

Tietoliikenne ja digitaalisuus

Tietoliikenteen toimivuus, toimintavarmuus ja riittävä nopeus ovat keskeinen osa liikennejärjestelmää ja myös perusedellytyksiä muun liikennejärjestelmän toimivuudelle. Seudulla toteutetaan aiesopimuskaudella jatkossa tarkemmin määritettävä älyliikenteen pilottihanke. Lisäksi selvitetään digitalisaation mahdollisuuksia vähentää edelleen liikkumistarpeita ja tukea seudun elinvoiman kannalta potentiaalista monipaikkaisuutta.

4 SEURANTA JA SOPIMUKSEN PÄIVITTÄMINEN

Aiesopimuksen toteutumisen seurannasta vastaa sopimusosapuolten edustajien muodostama Mikkelin seudun liikennejärjestelmätyöryhmä, jonka tueksi on perustettu erillinen rahoitustyöryhmä. Liikennejärjestelmätyöryhmä laatii vuosittain yhteenvedon sopimuksen toteutumisesta ja ohjelmoi sen pohjalta seuraavan vuoden toiminnan. Samassa yhteydessä tarkistetaan, vastaako aiesopimus edelleen seudun yhteistä tahtoa tai edellyttävätkö toimintaympäristön muutokset aiesopimuksen päivittämistä.

Osana seuranta tarkistetaan myös aiesopimuksen linjausten vieminen seudun ja kuntien strategiaihin. Liikennejärjestelmätyöryhmän kuntaedustajat vastaavat vuosittain tilanteen seuraamisesta omien kuntiensä osalta.

Liikennejärjestelmäsuunnitelman päivityksen yhteydessä käydään läpi kattavasti seudun liikennejärjestelmän nykytila sekä kehittämistarpeet ja -tavoitteet. Seuraava aiesopimus laaditaan päivitetyn suunnitelman pohjalta.